

hez fordul mindenki; valami nagyobb vérzés támad: ugyanazzal a sietséggel hívnak segítségre bennünket; nem félnek tőlünk, se nem vitalkoznak ilyenkor velünk. És így mellőzhetném is, hogy a sebészet mellett szót emeljek az olyan esetekben, midőn a kényszerűség, a sürgősség készlet bennünket, hogy a sebészhez folyamodjunk, midőn az előítélet elhallgat, az okoskodás fel nem ébred, midőn az ember végre megérti saját javának érdekét. Mégis, tekintsük csak kissé, mennyire megváltoztatta az új sebészet a dolgok lényegét. Régente veszélyes csonttörés esetében, ha a törés helye a sérített bőrön lévő seben át a levegővel érintkezett, jóformán biztos volt a halál. A genyedés meggátlására, mely rendes okozója volt a halálnak, egyetlen eszköz az amputálás volt; az amputálás mindenkor és minden áron. Ma nap a sebet megvédjük a veszélyes fertőzések ellen és a sérült tag csak úgy meggyógyul, mint közönséges csonttörés esetében.

Az antiszeptikus kezelés t. i. a műtétek számát nem növeli, hanem csökkenti. Tagokat, melyeket azelőtt okvetlenül fel kellett volna áldozni, ma meg lehet kímélni. A jelen idő iránya tehát egyáltalában s legkevésbé sem lehet ijesztő az emberre, legkevésbé lehet pedig visszaretentő a gyors segítség esetében.

A sebészetnek egy másik neme az, melyet *idejében való sebészetnek* nevezhetünk. Itt nem véletlen esetek szerepelnek; valamely szerv kóros állapotban van, mely magától keletkezett, s lassan bár, de jobban és jobban növekedve, veszélyessé válik, s végre a halál lesz a vége, hacsak a tudomány jókor útját nem állja. Abban a pillanatban, mikor az ilyen kóros állapot veszélyessé fokozódott, már nincs többé szabad választás. A ki meghalni nem akar, annak a tudomány művészetéhez kell fordulnia. De mikor? Ez a fontos kérdés! Itt nem elegendő valamit cselekedni, hanem fő, annak idején cselekedni; ezért neveztem ez eseteket idejében

való sebészetnek. E téren pedig a nagy közönség és mi sebészek többé nem vagyunk egy véleményen; ez az a tér, a melyen a laikusok előítéleteknek és bizalmatlanságuknak nagy mértékben áldoznak. Bevallott vagy titkolt félelem, tettetett vagy természetes felháborodás, kétségbeeső tudatlanság, teljes tájékozatlanság azokban a kérdésekben, a melyektől saját életök avagy szeretteik élete függ: azok az ellenségek, a melyek ellenünk, sebészek ellen fordulnak, és a melyeket egyenként kell legyőznünk, hogy kivívjuk a jogot, hogy az embereken a veszélyben segíthessünk.

A kedvező pillanat, mikor ilyen esetben cselekedni kell, a baj keletkezése, ha ugyan sikerül észrevenni. Valaki a legjobban érzi magát; erejének teljességében van; valami kis sérülés éri; csekélység az egész, nem nagy terjedelmű; a műtét a legegyszerűbb lenne és biztosan jó sikerű. A körülmények nem is lehetnének soha ilyen kedvezők és mégis épen ekkor ellenkezik az ember leginkább. »Operáció! Minek? hiszen nincs semmi bajom, semmi fájdalmat nem érzek, nem vagyok beteg; majd ha fájni fog, majd akkor gondolunk operációra!« Ezt mondja. Pedig gyakran már késő, mikor fájni kezd.

Bizonyára sokan ismerik a női petefészek kiirtásának, az ovariótómiának mai sikeres eredményeit, és mégis volt idő, mikor hivatalosan kárhoztatták; az akadémia, élén Velpeau-val kimondta reá, hogy elvetendő és bűnös. Hát abban a korban így volt. Az operáció nagyon veszélyes volt; későn, rosszul, a fertőzés veszélyének elhárítása vagy megelőzése nélkül végezték s rendszeren halál volt a vége.

Ma azonban — ismétlem — mind ez megváltozott. Tekintsük csak az ovariótómia mai statisztikáját! Száz műtéti esetben 90—95 sikerült, vagyis száz nő közül legfeljebb 10 vész el és e tíz, épen azok közül való, a kik későn kértek segítséget, vagy a kiknek daganata igen nagy s régi volt, és a szomszédos szervekhez oda volt növe, a

kiken tehát már maga a műtét is sokkal hosszabban tartó, sokkal nehezebb és sokkal veszedelmesebb. Ime ezért kell az orvosláshoz jókor hozzálátni.

Van pl. húsz nő, a petefészkekben tömlődaganattal; korra nézve tizenöt és huszonöt év közt vannak; egészségesek, erősek; alig akarják elhinni, hogy bajuk van; az orvos azt mondja, azonnal meg kell operálni. Ezt ők persze képtelenségnek tartják. E húsz nő daganata csekély, mozgékony, bonyodalom nélküli s mindannyian megmenthetők. Ha a húsz közül egy szerencsétlenül járna is, az okoskodás ugyanaz marad: néhány év múlva ugyanis e nők már elgyöngülnek, veszélyben forognak s ekkor már nem egy jár szerencsétlenül, hanem öt-hat. Mi célja van tehát a várakozásnak, halasztásnak, addig, mikor a baj gyógyíthatatlanná és halállossá válik? Miért elszalasztani az órát, melyben a veszély jóformán semmi és a műtétnak biztos a jó eredménye?

A mit az ovariotómiáról mondtam, ugyanazt mondhatnám a májnak vizegyes tömlőiről is. Ezek a tömlők nagy mértékben való növekedések és bonyolódásuk miatt néhány év alatt halállosakká válnak. Kezdetben azonban semmi fájdalommal nem járnak, azért ha az orvos a beteget a veszélyre figyelmezteti, ez alig akar neki hinni és nem is igen követi tanácsát. Pedig mivé fejlődhetik egy ilyen tömlő, ha elhanyagolják! A daganat olyan nagyra nőhet, hogy betölti a hasüreget, lenn a beleket, fenn a tüdőt és a szívet nyomja és szorítja; a máj felszínén kiemelkedések támadnak, melyek a has falait feszítik. A bajnak ezen a fokán minden műtét veszélyes, az eredmény kétes s a gyógyítás sikertelen. Pedig a baj kezdetén egyetlen egy lecsapolás, egy csekély metszés, néhány öblögetés elegendő lett volna a teljes gyógyulásra!

Azt hiszem, nem is szükséges tovább fejtegetnem, hogy az olyan bántalmakon, a melyek növekedvén, veszélyesekké válhatnak, észszerű és szükséges is annak idejében végzett műtéttel segíteni.

Hanem elérkezik-e valaha az az idő, a mikor ezt az igazságot mindenütt ismerik? Valóban, mindig csudálkozom azon a gondatlanságon és vakmerőségen, a mivel sok nő hasánok növekedését veszi és csak akkor jön hozzánk, mondván, »mentsen meg, uram!« mikor már teljesen kimerülve, csaknem félig halva van. Mikor egészségesnek érzik magukat, egy ujjal sem engednek magukhoz nyúlni; mikor pedig félholtak, azt akarják, hogy mentsük meg őket. Nagy követelés ez; annál nagyobb, mert ha megmentésükre fordított igyekezetünk véletlenül eredménytelen, mindig nekünk teszük a szemrehányást, mindig mi vagyunk a hibások. De ne fessük a képet a legsötétebb színekkel! Hisz a mai sebészetnek épen az a diadala, hogy nemcsak akkor győzhet, a mikor a beteg idejekorán fordul hozzá segítségért, hanem segíthet a súlyos esetekben is és a biztos haláltól is megmentheti az áldozatot, a ki a veszély nem ismerése és jó tanács hiánya miatt már kissé későn fordul hozzá. Hanem ez azután már nem is idején való sebészet többé; ez már élet-halál harcz, melyben a sebész bátorsága, kezének ügyessége és hidegvérűsége a siker elérésének tényezői; azé a sikeré, mely nekünk a legfényesebb elégtételt szolgáltatja, minthogy nagy áron szerezzük meg.

Ezzel azonban nem azt akarom mondani, mintha a halasztás, bármi szolgáljon mentségére, soha rossz következményt nem vonna maga után. A halogatás mindig és minden körülmények közt helytelen és a bajt csak súlyosbítja. Jobb megértés kedvéért meg fogom ismertetni az olyan »gonosz természetű daganatok« néven ismert kóros elváltozásoknak fejlődésmódját, a melyek titkon keletkeznek, eleintén jelentékteleneeknek látszanak, de hovatovább mindinkább áthatva a szöveteket, idővel megmetyelezik az egész testet, úgy hogy, mikor a beteg a veszélyt felismeri, gyakran már késő van arra, hogy a gyógyítás sikeres lehessen. Vegyük pl. az emlő-daganatokat.

Mindenekelőtt azonban arra kell figyelmeztetnem önöket, hogy valóságos előítélet, azt tartani, hogy a terjedelmes daganatok egyszersmind a veszélyesek is; ellenkezőleg, a gonosz természetű daganat gyakran csak csekély megkeményedés, mely semmi alkalmatlanságot nem okoz, úgy hogy a beteg, egy cseppet se félvén, fölöslegesnek is tartja a sebészt megkérdezni és így a baj észrevétlenül terjed.

Egy ilyen »ártatlan természetű« mell-daganat, melyet 1878-ban Dr. Gherini gyógyított, olyan óriási tömeggé nőtt, hogy a beteg térdéig ért; ez tömlőkkel párosult rostos daganat volt. A beteg egészségét általában véve nem zavarta, és a műtét teljes gyógyulással járt. De épen azért, mert az ilyen daganatok nem gonosz természetűek, lehetséges, hogy terjedelemre nézve óriásokká növekedhetnek, a nélkül, hogy a testet megmételtyeznék; a gonosz természetű daganatok ellenben már sokkal előbb halált okoznak, mielőtt ilyen terjedelmet elérhettek volna.

Más példák megtanítanak bennünket, hogy milyen módon hatnak a gonosz természetű képződések, melyek, a helyett, hogy helyben növekednének, a test felszine alatt a szöveteken keresztül hatolva, fokról fokra terjednek a távolabbi részekre. Az emlőben, mint tejmirigyben sűrű edényhálózat van, mely az artériáknál és vénáknál finomabb; ezek a nyirk- vagy lymphá-edények. Ez edényhálózatból nagyobb csatornák indulnak ki, melyek a hónaljli nyirkmirigyhez vezetnek; e mirigyekből azután mint kivezető edények mennek tovább, melyek a kulcscsont alatt a nyak tövéig haladva, a vénák rendszerével lépnek közlekedésbe. Tegyük most fel, hogy az emlőn gonosz természetű daganat támad; a megtámadott rész kóros szövete elroncsolja a nyirkedények hálózatát, a kórosanyag a finom edényekbe jut és az edények elvezetik a mirigyhez. Itt most az első daganattal teljesen azonos, kóros elváltozás keletkezik. De a baj itt még nem állapodik

meg; rövid időre innét is tovább terjed; a mirigydaganat kórosanyag a beszivárogdik a kivezető edényekbe, és ezek révén szétterjed az egész testbe. Ekkor az egészszegben már zavarodás áll be: az arc megsárgul, az erő fogy és a halál nincs messze.

Ebből talán meg fogják érteni, hogy mi lehet a gyakorlati eljárás. Ha jókor fordulnak hozzánk sebészekhez, mikor a keletkező baj még csak eredeti fészkeire szorítkozik, ki tudjuk teljesen irtani s gyökeres gyógyulását előidézni, a nélkül, hogy a visszaesés valószínűségétől tartani kellene. Csak kevésnél később azonban, ki bírja megmondani, meddig terjedt a baj, hol van a szivárogkodás határa? És mit tegyen az ember, ha már a mirigyét is megtámadta? Ekkor már elkerülhetetlen, hogy az operáló metszés határát tovább vigyük a hónalj felé, és a mirigyeket irtsuk ki. Hanem ezek közt, a zsírszövetbe ágyazva, olyan aprók is vannak, hogy a sebész kése könnyen elkerülheti őket, ha pedig a kóros szövetből csak egy parányi marad is ott, ez idővel az újabb továbbterjedés kiinduló pontjává válik.

Nemrég operáltam egy ilyen állapotban levő hölgyet. Daganatja egy év óta volt. Orvosa azonnal észrevéve a veszélyt, azt tanácsolá neki, hogy forduljon hozzám. De ő szépen otthon maradt, azt mondta, hogy az semmi, mert hiszen igen kicsiny volt és semmi bajt sem okozott neki. Egy év elteltével a daganat maga alig volt valamivel nagyobb, de a hónaljban egy mirigy megkeményedett. Ekkor jött a hölgy Párizsba. Nehéz feladat volt, hogy lehetőleg meg ne ijesszem, s annyira mennyire mégis felvilágosítsam. A vége az lett, hogy mindenbe belenyugodott és én kénytelen voltam kivágni a daganatot, kivágni a mirigyeket, kivágni mindent, a mit csak lehetett. Most egészséges; de mi érheti ezután? — ki a megmondhatója, vajjon nem hagytam-e minden gondosságom mellett is a seb fenekén a baj újrakeletkezésének parányi csiráját? És kinek a hibája, az orvosé vagy

a betegé, ha hat hó mulva új daganat keletkezik?

Egy harmadik fejezetre térek át, a *megelőző sebészetre*. Az imént kóros elváltozásokról volt szó, melyek terjeszkedésökkel válnak végzetesekké; és a kérdés nem az volt, kell-e operálni, hanem az: mikor kell.

Most olyan elváltozásokról vagy sérülésekről szólok, a melyek az életet egyenesen nem veszélyeztetik, de vagy súlyos fogyatkozásokká, sőt veszélyes betegségeké válhatnak, vagy ártatlan természetűeket megtartják és így megmaradhatnak a nélkül, hogy nagyobb bajt okoznának. Ilyen esetben van helyén a megelőző sebészet, mely műtétet tanácsol épen a végből, hogy a jövőben beállható, bár nem épen biztosan bekövetkezendő eshetőséget el lehessen kerülni. Már ebből is világos, hogy az ilyen esetekben a régi sebészetnek mily kis szerep jutott, mert akkor bizonyos mértékben minden műtét kockázatos volt, míg mai nap már nem is latolgatjuk az ilyen megelőző műtét eredményét. Mégis a műtő orvosnak alapos ismerettel és higgadt ítélettel kell bírnia, hogy az ily műtéttel járó felelősséget magára vállalhassa. Minden körülményt mérlegelnie kell és csak nyugodt megfontolás után szabad cselekednie. Azért, ha a sérülés alig okoz alkalmatlanságot, ártatlan természetűnek mutatkozik a jövőre nézve sem ad okot a félelemre, természetesen tartózkodnia kell a műtéttől, ellenkező esetben pedig, ha a baj fenyegetőbb, ha a kérdéses eset alapos tanulmányozása, tapasztalatainak világánál arra utal, hogy a bajnak fokozódása, rosszra fordulása lehetséges, akkor tanácsos, e lehetőség beálltának elejét venni. Ekkor azonban bizonyosnak kell lennünk abban is, hogy a műtét nem veszélyes. És épen ez az antiszeptikus sebészet lényege, hogy teljesen bízhat magában és adott esetben a megelőző műtétet ajánlhatja a nélkül, hogy legcsekélyebbet kockázatosatna.

Vegyünk erre egy példát. Ma nap,

ha tanácsosnak tartjuk, »gyökeres gyógyítás«-nak vetjük alá az olyan egyszerű sérüléseket is, melyek nem fenyegetik egyenesen az életet. Értsék meg jól. Könnyű, fájdalmat nem okozó sérülésről szólunk, mely alig fogyatkozásnak nevezhető; a kinek ilyen sérülése van, felköti, hozzá törődik és egészen jól élhet vele akár száz esztendeig; talán a mi segítségünk nélkül is. És mi nem is futunk az emberek után, hogy megkérdezzük, vajjon nincs-e valami kis sérülésök. Hanem tanácsért hozzánk fordulókat nagy része ezt igen okosan teszi, mert vannak sérülések, melyeket magukra hagyni nem szabad, melyek alkalmatlanok, fájdalmasak, melyeket korlátozni nem lehet, melyek mértéktelenül terjednek, és súlyos fogyatkozásokká válnak; vannak olyanok, a melyek a beleknek teljes összegabajodásával és halállal végződnek. Röviden: a sérv vagy jelentéktelen sérülés, vagy nagyon is komoly baj; a mikor kezdődik, senki sem tudhatja, milyenne fog fejlődni, és ha gyógyításával késünk, folyton a fejünk felett lógó Damokles kardjává válhatik. A műtét pedig, melyel a sérv továbbfejlődését megakasztjuk, egyike a legártatlanabbaknak, feltéve, hogy szigorúan alkalmazzuk az antiszeptikus eljárást és késlekedéssel még nem értük el a komolyabb veszély időszakát. Miért habozunk hát? A ki még mindig visszaretten az operációtól, elfelejti, hogy azok a feltételek, melyektől a sérvnek »elviselhető fogyatkozás« állapotában való megmaradása függ, minők a folytonos és gondos ápolás, könnyű életmód, minden nehezebb munka kerülése stb., olyan nehezen teljesíthetők, hogy sohasem is lehetnek meg együttesen sokáig, és hogy így minden pillanatban fenyeget a veszély, hogy a baj súlyosbodik vagy épséggel végzetessé is válik.

Titkolni a veszélyt, enyhíteni a körvéleményt és megadást ajánlani jogosult volt mindaddig, míg azzal a veszéllyel álltunk szemben, hogy beavatkozásunk balul tithet ki. Ma azonban teljesen

megváltozott a helyzet; ma már teljes joggal szembe állítjuk a sérvek okozta bántalmakat, az előidézte haláleseteket műteteink állandó veszélytelenségével.

Midőn azonban a megelőző sebészettel pártolom, ezzel legkevésbé sem akarom azt mondani, hogy hajtsunk végre minden műtétet, melyet némely beteg követel. Ez pedig átvezet engem a *szívességi műtétek* tárgyalására.

Szívességi műtét az olyan műtét, a melyet a sebész véghezvisz olyannyira jelentéktelen sérülés esetében, vagy olyannyira mellékes indító okból, hogy jóformán fényűzési műtétnek is nevezhetnők. Fel se kell említenem, miképen ítélték eme műtétekről azokban az időkben, mikor »a legkisebb szúrás tárt ajtó volt a halálnak«. Most is vannak műtétek, mint voltak azelőtt, melyeket meg nem engedhetünk, minthogy semmi jogos alapjuk nincs; de vannak megint mások, melyek teljességgel elvesztették félelmetes voltukat. Néhány példa világosan fogja ezt igazolni.

Bouisson de Montpellier 1881-ben a következő esetet beszéli el: »Néhány éve, hogy egy ép, egészséges, az élet virágkorában álló hölgy jött hozzám, a kit joggal szépnek is lehetett volna mondani, ha a természet meg nem verte volna túlságos terjedelmű orral. Tőlem azt követelte e hölgy, hogy az orrát rendes arányokra szállítsam le; azt mondá, hogy ez úton arczának részei összehangzókká válnának s szépségét ez az egy zavaró részlet többé nem háborítaná.« Folytatólag még így szól Montpellier s vele az akkori idők minden Montpellierje: »Elég kegyetlen voltam, hogy ezt az operációt, melyért a fiatal hölgy esengett, megtagadtam, meg gondolván, hogy az orron levő sebhely sem emelné ám a szépséget, hogy véletlen gyuladás meghiusíthatja a beteg minden reményét, hogy egy heves orbáncz még életét is veszélyeztethetné, és hogy a *kalliplasztikus* kísérleteket kóresetek számára kell fentartanunk, nem pedig egy eredeti alak megváltoztatására felhasználni, melynek kellemetlen tulajdon-

ságát a bántott képzelet úgy is csak túlozta.

Természetes és világos, hogy e hölgynek semmi komoly oka nem volt rá, hogy az orrát levágassa; a műtét nem volt jogosult és Bouisson csak kötelességét teljesíté, midőn megtagadta. Ugyanaz a szerző azonban egy más esetet is említ:

»A Montpellier-i klinikán fel van jegyezve egy katonatiszt esete, ki elvesztette volt az orrát és e hiányt a szemüveg segélyével helybentartott műorrall pótolá. Egyszer egy szűk utcán haladva, rőzsét vivő számmal találkozott. A számról megfordul, egy álló rőzseág beleakad a katonatiszt orrtartó készülékébe, a szemüveg a műorrall együtt lerepül, és a szegény ember fogatkozása feltáru a kőrövendő járókelők gúnyos szemei előtt. Nem kellett neki több. Szaladt a klinikára, a hol pár nap múlva megoperálták, hogy többé ne szoruljon a műorr felkötözésére.«

E műtét nem volt kétségkívül elkerülhetetlen; meg is tagadhatták volna teljes joggal. De a szegény ember kétségbe volt esve a számmal való eme végzetes találkozásán; őt elutasítani annyi lett volna, mint a reménytelenségnek átszolgáltatni. Ha az akkori idők sebészete megengedhetőnek tartotta ez esetben közbelépni, a mainak, mely már nem ismeri az orbánczot, szabad még kevésbbé félénknek lenni.

Felemlíthetek egy esetet, mely ismeretes minden sebész előtt, és a mely világosan bizonyítja, hogy az ilyen luxusműtétek adott viszonyok között néha valósággal szükséges operációkká válhatnak. Ez is egy orrnak a története.

Egyszer egy fiatal ember jön Blandin-hoz és elmondja neki, hogy halálosan szerelmes egy fiatal leányba, ki őt elutasította, de tudja az okát, hogy miért; azért, mert orrának rútformája van. Blandin megtagadta a kért műtétet, mindenképp iparkodván tanácsaival megnyugtatni a fiatal embert; de ez állhatatosan ragaszkodik kíván-

ságához, és kijelenti, hogy megöli magát, ha nem teljesítik. Blandin látva az erős elhatározást, végre enged, és véghez visz olyan művészi operációt, a mely teljesen sikerül és a megoperált fiatal embert boldogsággal tölti el. Pedig kemény próba volt az, melyet Blandin lelkiismerete kiállott, mert abban az időben az arczon véghezvitt műtétek a legtöbb esetben az orbáncz veszélyével jártak. Nem csudálkozom tehát vonakodásán, másrészt pedig kimondhatom, hogy ma nap arra már semmi ok nem lenne többé. Ezt a saját gyakorlatomból vett példával is bizonyíthatom.

Mintegy öt negyed évvel ezelőtt egy 19 éves fiatal leány kérte tanácsomat, egy kis daganat miatt; a daganat eloszlatható, vizenyős képződés volt. Legrosszabb esetben arra lehattünk elkészülvén, hogy egy napon a belek súlyedni fognak és ekkor a vizenyős daganat sérv okozójává válik; de semmi sem utalt arra, hogy ennek valóban így kell bekövetkezni, sőt a legrosszabb esetben még a bekövetkezhető sérv maga is ártatlan természetű leendett volna. Mindent összefoglalva, a kóros elváltozás parányi, jelentéktelen volt és veszéllyel később sem fenyegetett. A fiatal leány mégis azzal az erős elhatározással jött hozzám, hogy műtétnek veti magát alá.

Elbeszélé ugyanis, hogy nemrég férjhez kellett volna mennie és midőn jegyesének e csekély fogyatkozását bevallá, ez az eljegyzést felbontá. Ez őt végtelenül bántá és boldogságának gátlójától minden áron meg akart szabadulni. Megvallom, hogy nem is haboztam, mint Blandin tévé. A műtétet véghezvittem haladéktalanul és nem is bántam meg; hiszen ma már az aprólékos okoskodások olyan hiábavalók, a félelem olyan alaptalan, hogy ma már a szíveségi műtétek definíciója is egészen más, mint volt régenté.

Ha ugyanis a felemlített példához hasonló esetekben összemérjük azt a nagy fontosságot, a melyet a betegek a kért műtétnek tulajdonítanak, azzal a kevés aggodalommal, a melyet az annak a sebésznek okoz, a ki híven követi a modern eljárást: többé meg nem ütközhetünk azon sem, ha a sebész »társadalmi tekintetek«-nek is enged, sőt boldogoknak érezhetjük magunkat, hogy tiszta lelkiismerettel több jót tehetünk, mint azelőtt lehetséges volt.

A lelkiismeret! Igen, a lelkiismeret a mi egyetlen bíránk. A lelkiismeretnek kell bennünket folyton vezérelnie, akár cselekedetre sarkal, akár merész kezűket visszatartja. »Ha a sebészt, mondja Bouisson, művészetének nehézségei között ama fényes csillag vezérli, a melynek neve lelkiismeret, sikere biztos és becsülés fogja tettet követni.« Ez már nem Montpellier mondása, ez egy igaz ember szava.

Midőn előadásomat befejezem, azt kívánom: vajha sikerült volna Önöket meggyőzőn arról, hogy a mai sebészet az annyira tökéletes sebészeti eszközök-nél fogva, melyek rendelkezésére állanak, nemcsak sokkal hatalmasabb a régienél, hanem az antiszeptikus kezelésnél fogva sokkal biztosabb is, és hogy azonfelül kiméletes is, mert elaltatja a beteget, hogy a fájdalomtól megóvja. Szeretném, ha arról is meggyőztem volna Önöket, hogy a mai sebészet lelkiismeretes és tisztességes, úgy hogy ha műtétet ajánl, mely első látszatra megijeszti Önöket, a sebésznek vannak reá okai, melyeket Önök tán meg nem értenek, de melyek alapos, jogos okok; végre, hogy mi sebészek nem vagyunk vérszomjas »mészárosok« és Önök ellenségei, hanem ellenkezőleg, törekvésünk az, hogy Önöket a létért való küzdelemben támogassuk és segítsük.

(Richetot előadása; Revue Scientifique.) F. S. L.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.